

стараючися доказати свої думки з історичної точки погляду. Останній обставині завдячуємо кілька його рукописних записок, де приходять такі самі мотиви, що й в Історії Русів. Спільність мотивів і в записках і в Історії Русів велить робити висновок про спільного їх автора – Григорія Полетику. Слідом за вибором Григорія Полетики на депутата до згаданої комісії й появилася Історія Русів коло 1770. р. Написав її нашвидку, але відчуваючи неповноту й однобічність своєї праці, почав Полетика збирати пильно по архівах матеріали для повнійшої історії України.

У КРАЇНСЬКІ ПІСНІ
Й ПОЛЬСЬКІ ВІРШІ
З „ЛІТОПИСЦЯ” ЄРЛИЧА

Листки 25-211 рукопису №3454 Бібліотеки Красінських у Варшаві містять твір Якіма Єрлича „Liatopisiec abo kroniczka”. Текст, що його видав у двох томиках у Варшаві 1853 р. К.В.Войціцький з іншого рукопису п. з. „Liatopisiec albo kroniczka Joachima Jerlicza”, значно різниться від тексту рукопису Бібліотеки Красінських, що походить із збірки рукописів Костянтина Свідзінського. На різниці рукописного тексту від друкованого вказав Францішек Пуласький, описуючи 815 рукописів Бібліотеки Красінських¹.

Рукопис Бібліотеки Красінських – це автограф². Ствердження цього й осмілює мене подати ось тут тексти українських пісень із твору Єрлича, що їх надрукували з такими чи іншими відмінами Войціцький, Костомарів, видавці „Исторических песенъ Малорусского народа”, а за ними й Іван Франко в „Студіях над українськими народніми піснями”.

Войціцький опублікував усього дві українські пісні з „Літописця” Єрлича, а саме: „Pieśń o panu Mikołaju Potockim hetmanie koronnym, 1648 r.” з поч. „Hłań, obernysia, stań a zadywasia (sic), kotory majesz mnoho” й „Odpowiedź pana Potockiego na żołnierskie słowa” з поч. „On hlanuł jak zwir, wnet kryknuł jak łew na żołnierskije słowa”³. Поминаючи справу вірного передання фонетичних явищ у текстах пісень, стрічаємо такі відміни у рукописному тексті Бібліотеки Красінських у порівнянні з друкованим у першій пісні: 2 р. надр. nemajesz – рук. nimajesz; 3 р. myłostíwe – miłostiwy; 7 р. Ne psuj – Nepopsuy; 11 р. buwały – bywali; 12 р. wojowały – woiewali; 13 р. z sercia buty – z serca bunt; 16 р. sobi – sobe (sic); 17 р.

¹ Pulaski F. Opis 815 rękopisów Biblioteki Ord. Krasieńskich. – Варшава, 1915. – С. 407-408.

² У копії XVIII в. зберігся літопис Єрлича в рукописному відділі варшавської університетської бібліотеки під №535.

³ Liatopisiec albo kroniczka Joachima Jerlicza, z rękopisu wydał K. Wł. Wojcicki. – Т. I. – Варшава, 1853. – С. 115-116.

porażajšia, ne zapalajšia – porazaysie, nezapaliaysie; 18 р. wsem polskim kraju – wseiu Polskoiu; 19 р. serdciu... w łetce (sic) szlacheckoj krowy – sercu... włehce szliacheckoie krowe; 21 р. Kasztelane... potrzeba nam czoła (sic) – kasztaliane... potrzeba (sic) nam zhoła; 22 р. pamiataty... zadnyje – pametati... zadneie (sic); 23 р. maju – majut; 24 р. Hdy – Gdy (sic); 28 р. Boha – Bozich; 29 р. zasłuchy (sic) – zasłuhu; 30 р. zasłucha... Zaporoskoho ludu – zasłuha... Zaporozkoho Łuhu.

У другій пісні заходять такі відміни між друкованим і рукописним текстом: 2 р. друк. hruba jak... była tamtaja mowa – рук. hruba jak picz była emu taia mowa; 3 р. Żołtoju – Żoht(u)iu; 5 р. poskoczyty – postroczyty; 6 р. Chmelnyczyki... zatoczyty – Chmelnitziki... zatoczyty; 7 р. ohurnuły, rozkopaty mocneje – ohornuli, rozkopali nocnyie; 8 р. postrelaty, drugih porubaty... żywcom... pooddawaty – postreliali, drugih porubali... ziwcem... pooddawali; 9 р. zdumały (sic) – zdumiły; 12 р. za swu wolu... potiahajet – za sowoiu... potiahaie; 13 р. na polu, wsim swoim siłu żołnirskim (sic) – na filiu wsiu swoiu siłu żołnirskuiu; 14 р. Strelbu... i wsie – Strelba (sic)... i; 15 р. drohyje... oddaje – dorohiie... otдаie; 16 р. innych... Tatarskoj – inych... tatarskoie.

Із зазначення „Из рукоп. XVII в. Лет. Ерлича” в додатках до третього тому „Богдана Хмельницького” Костомарова виходило б, що автор узяв тексти чотирьох пісень із рукопису. Першій пісні дав Костомарів назву „Песня о поражении Потоцкого”¹, другій – „Песня о Потоцком”², третій – „Пленение польских гетманов”, а четвертій – „Торжество русского народа”. Що Костомарів чи той, хто копіював для нього тексти пісень, відписував їх із рукопису, вказують на це різниці, що заходять між текстами пісень у виданні Войціцького й Костомарова. Та, з другого боку, копіст був під безсумнівним впливом видання Войціцького, як на це вказують такі лекції, як „заслуги” в 29 р. й „люду” в 30 р. першої пісні або просто абсурдний рядок

¹ У порівнянні з текстом Войціцького текст Костомарова виказує такі відміни: 7 р. попсуй мозгу; 12 р. воевали; 14 р. ідеть; 15 р. Невинній душі береш; 17 р. рейментарюеш; 18 р. в сім польським; 19 р. в серцю... влеге шляхетської; 20 р. чорність... к твоєй; 23 р. мають... наші а потом; 28 р. воюеш.

² У порівнянні з виданням Войціцького тут заходять такі відміни: 1 р. он крикнул... жолнірській; 3 р. Жолтую; 5 р. поскочили; 6 р. Хмелнички... обоз заточили; 7 р. огорнули... розкопали мощні; 8 р. постреляли, других порубали... живцем; 12 р. за свою волю; 16 р. татарської.

„Там же на полю всім своїм силу жолнерским утрачає” в другій пісні. А втім також між надрукованими в Костомарова текстами третьої й четвертої пісень і рукописними зустрічаємо низку відмін. І так у третій пісні заходять такі відміни: 1 р. коронному – koronnemu; 2 р. була – buta; 3 р. сміло – smiłe; 4 р. В Білагороді в загороді майте – W biłe horode w zahorode myite (мійте); 5 р. християне ваші... не росплужують – chrestyiane... rozpłozuiut; 6 р. виловили, виносили ваші дзюри – wyłowili i wynosili waszy dzury; 7 р. татаррах... кайданах... сидіти (sic) – tatarech... kaydanech... sedite; 8 р. тепер – nuzy (нужди). Знову ж у четвертій пісні подибуються такі відміни: 1 р. дніпровому – Dneprowomu; 2 р. Що із божой – Ze z bozey; 3 р. проклятий жидівський стятий – prokliaty zydowsky stiaty; 4 р. святая – swetaia; 5 р. Чигирине – Czehirine; 6 р. оглядаєш – ohledaiesz; 7 р. молодця – mołodca; 8 р. – чигиринського... запорозця – czehirinskocho... Zaporozca; 9 р. Бог би – Boh ieho; 10 р. аби справовал – mosno obwarował; 11 р. Учиниш – Ucziniz; 12 р. Войсько тес славне всіму – Woysko thoiе sławno wsemu.

З „Богдана Хмельницького” Костомарова передрукували тексти всіх чотирьох пісень видавці „Исторических песен Малорусского народа”, при чому залишили тільки назву третьої пісні, а першій, другій і четвертій пісні дали інші назви, а саме: першій – „Обличение магнатской гордости Н.Потоцкого”, другій – „Пленение Потоцких при Жолтых Водах и Корсуни”, а четвертій – „Торжество днепровского войска”¹. До речі буде тут навести думку видавців про першу пісню („Глянь, обернися”), а саме, що „ця вірша передає характерно настрої дрібношляхетського, почасти роялістичного елемента, що пристав до козаків при вдачі їх повстання”².

¹ У своєму передруці дозволили собі видавці знову на деякі зміни: у першій пісні: 1 р. котрий, 12 р. войовали, 20 р. чорніє... нищіє... к твоїй, 22 р. Іще, 25 р. діє; у другій пісні: 1 р. крикнув, 2 р. там тая, 9 р. На тім, 10 р. бо мів, 14 р. вступає, 12 р. потягає, 15 р. Турецькій... дрогії, 16 р. інших; у третій пісні: 3 р. Отам, 7 р. сидите; у четвертій пісні: 1 р. війську, 4 р. в цілі, 5 р. України (зам. українне), 9 р. указав і війську подав, аби справовав, 12 р. його.

² Исторические песни Малорусского народа с объяснениями Вл. Антоновича и М. Драгоманова. – Т. II. – К., 1875. С. 140.

У своїх „Студіях над українськими народними піснями” передрукував Франко перші три пісні з такими заголовками: „Пісня про пана Миколая Потоцького, гетьмана коронного, 1648”, „Козацька вірша про Потоцького” й „Козацький голос про побіду під Корсунем”¹. Відмінно від попередніх видавців, що друкували пісні „у двовіршових, довгих куплетах”, Франко розложив „кож-дий куплет на два рядки, що дозволяють розпізнати, в котрім місці і оскільки вірша попсована”. А втім автор завважував, що „вірша, призначена для деклямації, а не для співу, поступає з розміром троха свобідніше, як пісня, і, додержуючи тої самої схеми, допускає в кождім рядку різне число складів”². Навівши текст пісні з своїми поправками, Франко ось що заговорив про авторство пісні: „Із змісту сеї вірші видно досить виразно, що автором віршів мусів бути польський шляхтич, що служив у польськїм війську і дослужився досить значної ранги. Почуваючи себе поляком по народності, він разом із тим настільки живо відчував потреби України як окремої цілости, що готов був робити значні концесії українському народові, а спеціально запорозьким козакам. Знаємо з сучасних польських жерел, що подібні голоси людей різних станів польської народности часто підносилися, особливо в краєвих соймаках та військових таборах, хоч і не знаходили відповідної сили в пануючій у Польщі верстві”³. Треба zarazом тут зазначити, що Войціцький висловив думку, що пісня про Потоцького – „це, здається, твір самого Єрлича”⁴, а Франко уважав це „неправдоподібним раз тому, що, будши її автором, він був би не занедбав признатися до сего, а друге тому, в такім разі був би вставив її в опис корсунської битви, а не аж під р. 1650, очевидно, діставши її пізніше до рук”⁵.

До аргументів Франка можна додати й те, що Єрлич, вірний попередній літописній традиції, вносив у свій літописець усякі літературні твори; по українських піснях ідуть у літописі

¹ Франко І. Студії над українськими народними піснями. – Львів, 1913. – С. 363-366.

² Там само. – С. 363.

³ Там само. – С. 365.

⁴ Latopisiec. – С. XXXV.

⁵ Франко І. Студії. – С. 362.

польські віршові сатири: пасквілі на канцлера Юрія з Тенчина Осолінського й на князя Домініка Заславського. Але тяжко погодитися з думкою Франка, що пісня про Потоцького – це вірша, призначена для деклямації, а не для співу. Такій думці перечить заголовок „Piesn o panu Mikołaiu Potockim hetmanie koronnym a o Chmielnickim R. P. 1648” в автографі літопису Єрлича, а далі й те, що текст пісні робить вражіння, що він записаний із уст, а не переписаний, на що вказує непослідовність у правописі й мові. Та й оригінал копії призначеної для деклямації вірші не міг бути тоді такий попсований, яким ставав легко текст при співі, тим більше, при неможності докладно записати текст пісні від того, що співав її. Не переконують і аргументи Франка, що „автором вірші мусів бути польський шляхтич”, що почував себе „поляком по народності”. Ніщо в змісті пісні не промовляє за цим. Замість досі друкованої лекції „в сім польським краю” маємо в оригіналі „wseiu Polskoiu”, й у такому самому, державному, значінні названі в пісні поручники й ротмістри „польськими синами”. Словом, автором пісні був такий самий український шляхтич, як автор літопису Єрлич, може, й студент, що служив у запорозькому війську й погоджував свої українські інтереси з польською державністю, як це робив і сам Богдан Хмельницький по перших перемогах. Початок другої пісні: „On hlianuł iak zwir, wnet kryknuł iak łew na żołnierskie słowa”, – виразно вказує, що автор першої пісні був вояком.

Щодо цієї другої пісні думав Франко, що вона „в протиставленню до попередньої вірші се голос українця, може, якогось козака, що брав участь у битві під Корсунем, а може, що правдоподібніше, якогось українського інтелігента, прим., київського студента, що мав у свіжій пам’яті відомість про результат битви, але не знав її подробиць”¹. З приводу того, що пісня у виданні Войццького має заголовок „Odpowiedź pana Potockiego na te żołnierskie słowa” зазначив Франко, що цей „титул зовсім не відповідає змістові вірші, яка являється не відповіддю Потоцького на закиди вояків, а рядом гірких докорів Потоцькому з козацького боку, коли натомість перша вірша

¹ Там само. – С. 366.

була уложена якимось польським інтелігентом із польського табору”¹.

Доказом того, що другу пісню писав автор першої, є перші слова другої пісні: „On hlianuł iak zwir”. І щойно з дальшого тексту пісні бачимо, що це порівняння відноситься до Потоцького. Дальшим аргументом за походженням обох пісень від одного автора є таке саме підкреслення в обох піснях, що Потоцький повинен був помиритися з запорожцями. У першій пісні автор, закінчуючи її, звертається до Потоцького:

*Czini traktaty, a kazi brati hroszy za zashuhu,
Bo to iest zdawna zashuha slawna Zaporozkoho Łuhu,*

а в другій стверджує, що

Na tom ne dosyt, miru ne prosit Potocky zdumily.

Наслідок гордості Потоцького для нього самого та всього польського війська змальований у третій пісні, що має в рукописі назву „Prorogcyia they piesni”, себто другої. І знову, як будова пісні, так і її зміст і її заголовок у рукописі промовляють за тим, що уложив її не хто інший, а автор першої й другої пісні. Перші три пісні написані з приводу корсунського погрому польського війська, а що відбивають у собі, так сказати б, „злобу дня”, повстали, без сумніву, зараз слідом за корсунською перемогою Хмельницького.

Зате четверта пісня п. з. „Podziękowanie Bogu za zwyciestwo” повстала не швидше, ніж Хмельницький одержав булаву з рук воеводи Кисіля (у лютому 1649 р.). Указує на це апострофа до Чигирина в пісні:

*I ty, Czehirine, misto ukraiinne, nemenszuiu slawu
Teper w sobi maiesz, koli ohledaiesz w rukach bulawu
Zacnoho Bohdana, mudroho hetmana, dobroho molodca
Chmielnickoho Czehirinskoho, dawnoho Zaporozca.*

¹ Там само. – С. 362. У своїй „Історії України” зазначив акад. М. Грушевський про першу пісню за корсунський погром, що Єрлич „записує і сатиричні вірші на останній погром – характеристичні як вислови дрібношляхетських настроїв”. Ак. Грушевський навів і текст першої пісні, признаючися, що дещо справив. *Грушевський М.* Початки Хмельниччини (1638-1648). – 1922. – С. 190.

Маємо в четвертій пісні й відгомін пилявецької втечі польського війська в твердженні, що запорожці „zahnali Liaszki ku portu Wislianomu”, коли взяти під увагу звістки того роду, як звістка Кисіля в листі з Кременця 24 жовтня 1648 р., що „о Вислу вже деякі за цей час оперлись”¹. Що ж торкається справи авторства четвертої пісні, то слова про призначення Хмельницького,

Azeby pokornych od ruk onych hordych mocno obwarował,

себто спільна моральна думка перших трьох пісень про лихо, яке несе з собою гордість, споріднюють четверту пісню з першими трьома й не дозволяють виключувати й походження також четвертої пісні від автора перших трьох пісень. Її тріумфальний тон відповідав успіхам Хмельниччини, осягненим від корсунської перемоги до часу передання булави Хмельницькому.

По цих увагах про авторство та хронологію пісень подаю їх тексти так, як вони закріплені в автографі літописця Єрлича.

(846) Piesn o panu Mikołaiu Potockim hetmanie koronnym a o Chmielnickim

R. P. 1648

- 1 Hlan, obernisia, stan, a zadiwisia, kotory maiesz mnoho,
Ze rowny budesz tomu, w ktoroho nimaiesz niczoho,
Bo toy sprawuiet, szczo wsim keruiet, sam Boh miłostiwy,
Wsi naszy sprawu na swoiey szali wazit sprawedliwe.
- 5 Hlan, obernisia, stan, zadiwisia, kotory wysoko
Umom litaiesz, mudrosti znaiesz szeroko, hłuboko.
Nepopsuy mozku, mudrui potroszku, w sobi obaczaysia,
I tych rada nelicha, szczo chodiat sticha, i tych porazaysia.
- 10 Hlan, obernisia, stan, zadiwisia, kotory woiuiesz
Łukom, strełami, porochom, kuliami i meczem szirmuiesz,
Bo tez rycere i kawalere peredty bywali,
Tym woiewali, od tohoz mecza sami poumirali.
Hlan, obernisia, stan, zadiwisia i skin z serca bunty,
Nawerni oka, kotory z Potoka idesz ku Sławuti.
- 15 Newinnyie duszi beresz za uszy, wolnost odeymuiesz,

¹ Грушевський М. Хмельниччина в розцвіті. – 1922. – С. 75.

- (85a) Korolia neznaiesz, rady nedbaiesz, sam sobe seymuiesz.
Hey, porazaysie, nezapaliaysie, bo ty reimentaruiesz,
Sam buławoiu wseiu Polskoiu, iak sam chcesz, keruiesz.
Myi Boha w sercu, a nemay włehce szliacheckoie krowe,
20 Bo swit czerniet, prawda niszczyet, a wse ku twoiey woli.
Hey, kasztaliane, koronny hetmane, potrzeba nam zhoła
Jeszcze pametati i pohladati na zadneie koła.
Zony y diti hde sia maiut poditi naszy napotom,
Gdy nas młodycy, tyie Zaporozcy, nabawiat kłopotom.
- 25 Hlian, obernisia, stan, zadiwisia, szczo sia diiet z nami,
Porucznikami y rotmistrami, polskimi synami.
Hlian, obernisia, stan, zadiwisia, widisz liudey mnoho,
Czi ty zwoiuiesz, czi im zhołduiesz, bo to w rukach Bozich.
Czini traktaty, a kazi brati hroszy za zasłuhu,
30 Bo to iest zdawna zasłuha sławna Zaporozkoho Łuhu.

Odpowiedz pana Potockego na żołnirski słowa tak, iako sie nizey tu opisuie

- 1 On hlianuł iak zwir, wnet kryknuł iak łew na żołnirskie
słowa,
Ostraia iak micz, hruba iak picz była emu taia mowa.
Zaraz synaczka, swoieho iedynaczka szlet na Zolt(u)iu Wodu,
Tam na bolszuiu i na horszuiu sobi i wsim szkodiu.
- 5 Bo skoro stali Liachi podle Pławli, zaraz postroczeni
Chmielnicziki, ordyncziki, obuz zatoczili.
A skoro prywernuli, zaraz ohornuli, rozkopali nocnyie waly,
Odnich postreliali, druhich porubali, tretich ziwcem w ordu
pooddawali.
- (856) Na tom nedosyt, miru neprosit Potocky zdumiły,
10 Na woynu wstaie, szturdy hotuie, bo mił wstyd nemały.
Choczet bitisia, kriwdy mstitisia, pod Korsun wstupaiet,
A za soboiu iak za sowoiu młodcow Zaporozcow potiahaie.
Tamze na filiu wsiu swoiu silu żołnirskuiu wtracaie,
Strelba (sic), sztuki i rynsztunki Zaporozcom nazyczaie.
- 15 Tureckie koni, dorohie ubiory otdaie po newoli,
A sam ide y inych wede do tatarskoie newoli.

Proporcya they piesni

- 1 Ot tak pycha narobiła licha koronnemu Potockomu,
Ot tak buta i tobi skruta, polnomu Kalinowskomu.
Ot tam, żołnirze, idite smiłe wsi na zimowisko
W biłe horode, w zahorode myite stanowisko.
- 5 Nechay chrestyiane, wasze Podolane rozpłozuiut kury,
Szczó wyłowili i wynosili waszy dzury.
A wy w tatarech w tiazkich kaydanech do smerti sedite;
Jak my od was, tak wy od nas nuzy poterpите.

Podziękowanie Bogu za zwycięstwo

- 1 Czest Bohu, chwała, nawiki sława woysku Dneprowomu,
Ze z bozey łaski zahnali Liaski ku portu Wislianomu.
A rod proklyaty zydowsky stiaty, czista Vkraina,
A wira swetaia wcale została, dobraia nowina.
- 5 I ty, Czehirine, misto vkrainne, nemenszuiu sławu
Teper w sobi maiesz, koli ohledaiesz w rukach buławu
Zacnoho Bohdana, mudroho hetmana, dobroho mołodca.
- (86a) Chmelnickoho Czehirinskoho, dawnoho Zaporozca.
Boh ieho vkazał i woysku podał, aby im sprawował,
- 10 Azeby pokornych od ruk onych hordych mocno obwarował.
Vcziniz, Boze, vsim nam hoze, aby buławoiu
Woysko thoię sławno wsemu switu iawno za ieho hołowoiu.

У додатку до українських пісень із автографу літописця Єрлича подаю з нього також пасквілі на канцлера Юрія Осолінського й князя Домініка Заславського як мале незайве доповнення збірки Івана Франка, надрукованої в 23-24 т. „Записок” п. з. „Хмельницина 1648-1649 років у сучасних віршах”. Єрлич ставився так само вороже до канцлера Осолінського, як і його пасквілянти. Доказом цього є слова Єрлича про смерть Осолінського (8 серпня 1650 р.), пропущені в друкованому виданні. У варшавському автографі літописця Єрлича читаємо ось що:

(86a) Thegoz roku i miesiāca niezbozny a nieczozliwy człowiek
Jerzy z Tenczina Osolinsky, kanslirz koronny, przez ktorego fabrykę Krolewstwo
Polskie iest prez Kozakow spustoszone, czemu on był przycziną, ktory zdechł
przez smierc nagło od kaduka złęgo ducha zamordowany.

Themuz nagrobek abo paszkwilius w obozie pod Zborowem iest napisany.

- Zgadnicie mi zagadkę, czemu Kazimirza
Za krolia obebrali, a czemu kanslirza,
Arcyskurwego syna, zdraycę, niecnotę
Niekarzecie, choc widząc iego bezecno robotę.
Ten złodzey iest, krolia zwodził, by wolnosc psował;
Then armofredit Turkow po stolie woiował.
Dlia złotych korupcy przedawszy sumienie,
Za psa z niego cnota, wadzi dobre mienie.
Z fundamentu iego weyscie, obaczycie sztuki,
Take ma Machamet zlosliwe nauki.
Gdy nabył niemieckiey od rzeszy tytulium,
(86b) Starał sie, aby mugł miec od krolia vitalum.
Czego gdy snadnie dopioł, więc wolnoscia o ziemię,
Vmyslił szliachecke wykorzenic plemię!¹
Gdy mu rzeczpospolita zgodnie pomieszala
Prędcę iego zradliwą, chitrosć nieustała.
Naprzod gwardyie przyminic poradził krolowi,
Aby sie mugł vprzykrzyc wolnemu seymowi.
Prędko potem wymyslił iustum bellum pium,
Powiadaiąc, ze to iest regis officium
Pakta vdac nietelko Poliakom raterna,
Alie poprzysienżone in bella externa.
Jednak i ta stanęła cnotliwie korona,
Bog naprzod przysięga, naywyższa obrona.
Dissipauit choc nefas, przedcę nieustaie
Zły człowiek, kiedy szatan swoich sztuk dodaie.
Vmyslił tak vczinic, nas przez nas woiovac,
Jachał na Ukrainę Koyakow buntowac.
Wtem krol vmiera, o co sie on w głowę skrobie,
Mowiąc tak sam w sobie taiemną namowę:
Krol vmarł, alie zyie subiectum take,
Ze ia przedcę vkaze sztukę moie iaka.

¹ Після цього перекреслено такий рядок:
Różnie się o to kusil, wprzod kawaleryia.

- Kazimirza obiore, choc niechcą Poliacy,
 Boc telko wołaią ludzie liadaiacy.
 Pelen iest tey inwidyey, bo psa niemieckiego
 Woli widziec anizeli szliachcica polskiego.
 Co czinic, napisze ia list do Hmielnickego,
 (87a) Aby sie tu przyblizil z potengo iego.
 Zlienknno sie elekcyey, koniec vczyniwszy,
 A ia sie będę cieszył, krolia tam obebrawszy.
 Jedzie do Krakowa krolia koronowac,
 Bo iuz znak zepsowawszy wolnosc winszowac.
 Krol vchodzi do ratusza, gorę kurza noga,
 Znac nieszczerze Poliacy przysiega dlia Boga.
 Liubowicky duchem kanslirskim zwykl praktykowac,
 Liedwo troche przestawszy, w kanceliaryi xiegami handlowac.
 Do stolice byl poslan przy dawney swey zdradzie,
 Przebog, Poliacy, gwałt, Liubowicky siedzi w radzie.
 Czarami z tey matki syn wylieciał pod obłoki,
 Boiarzyn przed Vniią, animusz wysoky.
 Ci zdraycy in uiscera zwiedli Chmielnickego,
 Potem krolia stawili perfumowanego.
 Mancipium kansliaryske z perwicem w karocy,
 Jeden telko z nim siedzi y we dnie i w nocy.
 Kalimoryzen do rady falsze informowal,
 Zeby na nim niecnoty swoje i sztuki rysowal.
 Zdziwilę się, gdy Niemca z muszketem obaczył w kosciele.
 Zayrzalęm przy tem akcie, takci kanslirz smielie
 Zlie niecnota ten czini i tyranską radzi,
 Jako by był bezecnym, v nas nic niewadzi.
 Wszak iz dziecmi małemi tak więc postempuią,
 Ze niezaraz im ruzkę pokazuią.
 Alia apud patres in societate,
 Niekarzą więc postempkow aż pro qualitate.
 Gdzie wolnosc, gdzie Poliacy cory wygnali,
 (87b) Potomkow, ba i synow własnych swych niepoznali.
 Co iest za radą wolnosc nasza ginie,
 Absolutum nastaie, a wy telko swinie.

Pływacie, a w soboliach i wy szkody macie,
 Przechdrayce z Osolina przedce sie kłaniacie.
 A drudzy nawet ci ciescie sie wygrazaiąc,
 Ze zdradzili Oycziznę ieszcze sie gotuiąc.
 Mieliscie zdraycow hetmanow, szalbirza kanslirza,
 Teraz macie nieszczęśliwego krolia Kazimirza.
 Gdyby wzdy pięknie vmrzec, alie gdy Kozacy
 Z iedney strony nastempuią, a z drugey pludracy,
 C(i)ezko w iarzmie, w niewoli dzieci, zony,
 In praedam tym psom poydąc one polske matrony.
 Czi nieliepiey zawczasu, wolne recę maiąc,
 Krwią sie zdraycow nacieszyc, iarzma nieczekaiąc.
 Coz mi dacie, a ia vtne kanclierzowi sziię,
 Impreza koniec wezmie, a potem sie vsmirzę.

Mikołaj z Pomstaszewic Przytulicky

- O sprawce woyskowym X. Dominie Zasławskim pod
 Piławcami
 Pliugawiec i kiep Domina vczynil obmowę takową
 Ze ni ia musiał vciekac, chociam był głową.
 Niekpiey, bracie, chocies kiep, ze ieszcze niesłychana,
 Zeby mieli Poliacy vciekac od hetmana.
 Bys był głową, wszyscy by za tobą chodzili,
 Alies był kpem, dlatego cie wszyscy gonili.
 Idem qui supra.
 (88a) Krul nieumi kroliowac, iedno chce miłowac,
 Ociec święty papiez pozwolil bratową poymowac,
 A xiądz Domina w marhiwkowym szłyku dyspenyowac,
 Tran Dupa z Ozdina buławą kierowac.
 Krol zawiedzie kroliową, bo mu io vbzgali
 Jezuici pendentes, gdy go odpuszczali.
 Idem qui supra.
 Pliugawiec i kiep Domina, tho pewna, azaz z Koniccpolia,
 Co sie byli, alie twarz baywolia
 Dway, a trecy wałach stary z swoim kiepskim rogem.
 Za iayca go obwiescie, bo był nade kpy patagogem.
 Idem qui supra.

Kniaz Domina Zasławsky przenosi sie z miasta do ogroda
Jako hetman waleczny i cnyi woiewoda.
Хіаdz Domina zaciага на woynę w Krakowie,
Kto nie wierzy, w ogrodzie, niechze sie o nim dowie.
Jest niemało rotmistrow, Glinka pułkownikiem,
Po nim zas pierwszy rotmistrz Panas purucznicem,
Maryanus z Delipacem, oni zacni kawalerzowie,
Ruta idаc za panem, wszystko to бlаznowie.
Sama pani Butyniia ma woysko szykowac,
Krawcowa spi, Dunowa ma wprzody nastempowac.
Kamiensky na odwodzie, cny Koryckz w czelie,
Juz tho trzy nas wcieknie, бlаzнем abo kpem nazwac moze
smiele.

- (886) Wszystkę tę transaccyie sprawy wielmoznego
Kaszteliana z Ceklina y Dosz...
Then ze biiаc w Piliawie usilnie pracowал,
Bo był iuz konia dosiadł, gdy hetman miłował.
Alie teraz odiachał, gdy pan w ogrodzie
Myslił o przeszley woynie, gdy był na swobodzie.
Jako wdrapnie odsiecz, w liesie zanocowac,
Lasciszewsky na drzewie ma straz odprawowac.
Pan Lasky na podoluchach z panem Bedermanem,
Cyrus Szemberk i Witemberk, Delipacy z Pipanem,
Ci przyniesli kosztowną wodzowi bulawę
U cukru lodowatego na marsową sprawę,
Chorągew z marcypanu lisztwy achftowaną,
Proporce migdałowe, cenamonem tkane.
Sama pani Butynia mowe vcziniła,
Wszystka rzeczpospolita na to pozwoliła,
Ze iako cie w pokoju widzim radnym panem,
Tak i teraz przyznawam walecznym hetmanem.
Ktora nietelko w potrzebie, lecz i na Ukrainie,
Alie i po Krakowie, kpie, kiepska sława o thobie słynie.
I na wieki, poki swiata staie, słynąc бeдziesz.

ХТО Ж БУВ АВТОРОМ Т. ЗВ. ЛІТОПISУ САМОВИДЦЯ?

